

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

KWALITEITSONDERZOEK IN HET KADER VAN HET ONDERWIJSVERSLAG

**Terra, Eelde VO
VMBOK**

Plaats : Eelde
BRIN nummer : 01NJ|C3
BRIN nummer : 01NJ|09|VMBOK
Onderzoeksnummer : 283286
Datum onderzoek : 21 - 23 april 2015
Datum vaststelling : 14 juli 2015

1. INLEIDING

De Inspectie van het Onderwijs heeft op 21 en 23 april 2015 een onderzoek uitgevoerd op de afdeling vmbo-k van de vestiging Eelde van AOC Terra, om een oordeel te kunnen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs op deze afdeling en over de naleving van wet- en regelgeving. Daarmee geldt dit onderzoek ook als het bezoek dat de inspectie op alle scholen voor voortgezet onderwijs ten minste eens in de vier jaar aflegt.

Aanleiding

De aanleiding voor dit onderzoek is het volgende.

De afdeling is betrokken in het jaarlijkse steekproefonderzoek voor het Onderwijsverslag 2015. In dit onderzoek verzamelen wij informatie over een aantal aspecten. Deze aspecten hebben naast de kernindicatoren betrekking op aspecten van het schoolklimaat.

Dit onderzoek leidt tot een kwaliteitsprofiel voor uw school en een bepaling van het toezichtarrangement. De verzamelde informatie gebruiken wij bovendien voor rapportage over de kwaliteit van het stelsel in het Onderwijsverslag 2015.

Ook gebruiken we dit onderzoek om informatie te verzamelen over een aantal thema's waarover we in het Onderwijsverslag 2015 zullen rapporteren, te weten de Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) en de positie van de maatschappelijke stage in het voortgezet onderwijs (onderdeel van burgerschapsvorming).

Onderzoeksopzet

De inspectie baseert haar kwaliteitsoordelen door de onderwijspraktijk van de school te toetsen aan een selectie van kwaliteitsindicatoren uit het toezichtkader voortgezet onderwijs 2013. Bij dit onderzoek hebben we de indicatoren uit het zogenaamde kernkader onderzocht. Dit is het gedeelte uit het toezichtkader dat bij al onze kwaliteitsonderzoeken minimaal wordt beoordeeld.

In het onderzoek is ook een aantal indicatoren uit het aanvullende kader onderzocht waarmee we de sociale kwaliteit in beeld brengen.

Het onderzoek bestond uit de volgende activiteiten:

- Wij hebben relevante documenten van en over de school geanalyseerd.
- Het leerlingvolgsysteem is ingezien. In aansluiting daarop is een aantal dossiers van leerlingen bestudeerd.

- De incidentenregistratie is ingezien.
- Onder de leerlingen is een digitale vragenlijst uitgezet waarin leerlingen bevraagd zijn naar hun oordeel over het schoolklimaat en de schoolveiligheid.
- Schoolbezoek, waarbij wij in een aantal lessen de onderwijspraktijk hebben geobserveerd.
- Wij hebben gesprekken gevoerd met het management, leraren, de zorgcoördinator, mentoren, de decaan en leerlingen.
- Aan het eind van het schoolbezoek heeft de inspectie de bevindingen van het onderzoek besproken met de directie en het bestuur.

Opbouw rapport

In hoofdstuk 2 staat de conclusie van het onderzoek waaronder het vervolgtoezicht. In hoofdstuk 3 beschrijven we de bevindingen uit het onderzoek in de vorm van een kwaliteitsprofiel. Dit wordt gevolgd door een paragraaf waarin het oordeel van de inspectie wordt toegelicht en waar mogelijk de schoolontwikkeling in samenhang wordt beschreven.

2. CONCLUSIE EN TOEZICHTARRANGEMENT

Een kwaliteitsonderzoek zoals wij de afdeling vmbo-k van de vestiging Eelde van het AOC Terra hebben uitgevoerd, leidt tot een zogenaamd toezichtarrangement voor kwaliteit en/of voor naleving. Een arrangement kan *basistoezicht* inhouden of juist *aangepast* toezicht. In het eerste geval (bij basistoezicht) vinden wij de kwaliteit van voldoende niveau en is het daarom niet nodig om de school onder intensief toezicht te plaatsen. Als er echter te veel tekortkomingen zijn geconstateerd, wordt conform beslisregels geoordeeld dat de kwaliteit onvoldoende is en stellen we een aangepast arrangement vast voor zwakke of voor zeer zwakke kwaliteit en/of voor naleving.

Onze conclusie voor de afdeling vmbo-k Van AOC Terra, Eelde is als volgt:

Op basis van het onderzoek kennen wij aan de afdeling het basisarrangement toe omdat zowel de opbrengsten alsook de kwaliteit van het onderwijsproces op de onderzochte onderdelen van voldoende niveau zijn. Dit betekent dat wij op dit moment geen reden hebben om het toezicht te intensiveren.

Wij hebben geen tekortkomingen in de naleving van de wettelijke voorschriften vastgesteld.

3. BEVINDINGEN

In dit hoofdstuk leest u de bevindingen uit ons onderzoek op basis waarvan we tot onze conclusie over de kwaliteit zijn gekomen. Eerst geven we een samenvattend algemeen beeld over de kwaliteit van het onderwijs. Daarna volgt het kwaliteitsprofiel waarin de oordelen op de indicatoren staan. Vervolgens lichten we die oordelen in onderlinge samenhang toe.

3.1 Algemeen Beeld

Terra Eelde is een school die een goed sociaal klimaat koppelt aan opbrengstgericht onderwijs.

Het is de enige vmbo-school in Eelde en omgeving. Sinds het begin van dit schooljaar is de school gevestigd in een nieuw, aangenaam en erg open schoolgebouw.

Het team heeft de laatste jaren gewonnen aan openheid en professionaliteit. De cultuur van de school is sterk gericht op ondersteuning van leerlingen. Er wordt voldoende aandacht besteed aan aspecten rond goed burgerschap en aan de begeleiding van leerlingen bij keuzes voor vervolgonderwijs en bijbehorende beroepsoriëntatie.

Op het gebied van het onderbouwrendement moet de school volgens ons nog winst boeken, te veel leerlingen worden in de derde klas geplaatst op een niveau dat ligt onder het niveau van het basisschooladvies.

3.2 Kwaliteits- en nalevingsprofiel

In onderstaande tabel staan de indicatoren die in dit onderzoek zijn betrokken en tot welke oordelen het onderzoek heeft geleid. De nummering in de tabellen verwijst naar het volledige waarderingskader voortgezet onderwijs. Sommige nummers zijn rood. Dit betekent dat zij tot het zogenaamde kernkader behoren. De blauw genummerde indicatoren (aanvullend kader) zijn indicatoren die de inspectie aan een onderzoek kan toevoegen om de kwaliteit van de betreffende indicator te beoordelen en de groen genummerde indicatoren (verdiepend kader) zijn indicatoren die de inspectie bijvoorbeeld bij een themaonderzoek wil beoordelen.

De oordelen zijn weergegeven in de vorm van een score. De score geeft aan in welke mate de betreffende indicator gerealiseerd is.

Legenda:

1. slecht
2. onvoldoende

3. voldoende
4. goed
5. niet te beoordelen

Wij hebben daarnaast onderzocht of de school voldoet aan de naleving van enkele wettelijke voorschriften. Dit wordt tot uitdrukking gebracht met de score 'ja' of 'nee'.

De opbrengsten liggen op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie verwacht mag worden		1	2	3	4	5
1.1	De leerlingen behalen in de onderbouw het opleidingsniveau dat mag worden verwacht.	•				
1.2.2	De leerlingen lopen weinig vertraging op in de bovenbouw van de opleiding vmbo-k.			•		
1.3.2	De leerlingen van de opleiding vmbo-k behalen voor het centraal examen de cijfers die mogen worden verwacht.			•		
1.4.2	Bij de opleiding vmbo-k zijn de verschillen tussen het cijfer voor het schoolexamen en het cijfer voor het centraal examen van een aanvaardbaar niveau.			•		

De sociale opbrengsten zijn van voldoende niveau		1	2	3	4	5
2.1	De sociale opbrengsten zijn van voldoende niveau.					•

De leerlingen krijgen voldoende tijd om zich het leerstofaanbod eigen te maken		1	2	3	4
4.3	De leerlingen maken efficiënt gebruik van de onderwijstijd.			•	

Het schoolklimaat is ondersteunend en gericht op een brede vorming		1	2	3	4
5.1	De leraren bevorderen door hun handelen de verwerving van sociale en maatschappelijke competenties van leerlingen.			•	
5.2	De school en haar omgeving vormen een gezamenlijke pedagogische gemeenschap.				•
5.3	De school vormt een sociaal veilige gemeenschap.			•	
5.4	De school ondersteunt de leerlingen en de ouders/verzorgers bij de keuzes tijdens de schoolloopbaan.			•	
5.5	De school kent een op ondersteuning en begeleiding gerichte cultuur.				•

Het (vak)didactisch handelen van leraren stelt leerlingen in staat tot leren en ontwikkeling		1	2	3	4
7.1	De onderwijsactiviteit heeft een doelgerichte opbouw.		•		
7.2	De leraar geeft een begrijpelijke uitleg.			•	

Het (vak)didactisch handelen van leraren stelt leerlingen in staat tot leren en ontwikkeling		1	2	3	4
7.3	De leerlingen zijn actief betrokken.			•	
7.4	De leerlingen krijgen effectieve feedback op hun leerproces.			•	

De leraren stemmen hun didactisch handelen af op verschillen tussen leerlingen		1	2	3	4
8.2	De leraar stemt de instructie af op verschillen tussen leerlingen.		•		
8.3	De leraar stemt de verwerking af op verschillen tussen leerlingen.			•	

De school biedt effectief aanvullend onderwijs en ondersteuning aan leerlingen die dat nodig hebben (basisondersteuning). (De school bestrijdt effectief achterstanden)		1	2	3	4
9.1	De school volgt systematisch de vorderingen van de leerlingen aan de hand van genormeerde toetsen.			•	
9.2	De school bepaalt wat de onderwijs- en ondersteuningsbehoefte is van individuele of groepen leerlingen.			•	
9.4	De school voert de ondersteuning planmatig uit.			•	

De school bewaakt de kwaliteit van haar opbrengsten		1	2	3	4
12.1	De school evalueert systematisch de opbrengsten.			•	
12.2	De school werkt doelgericht aan de kwaliteit van de opbrengsten.			•	

De school bewaakt de kwaliteit van het onderwijsproces		1	2	3	4
13.1	De school evalueert systematisch het onderwijsproces.			•	
13.2	De school werkt doelgericht aan de verbetering van het onderwijsproces.			•	
13.3	De school borgt de kwaliteit van het onderwijsproces.			•	
13.4	De school bewaakt de kwaliteit van de sociale veiligheid.			•	

Nalevingsindicatoren 2013		ja	nee
N1	Door of namens het bestuur is de vastgestelde schoolgids naar de inspectie gestuurd en deze schoolgids bevat de onderzochte onderdelen (WVO, art. 24c en 24a).	•	
N2	Door of namens het bestuur is het vastgestelde schoolplan naar de inspectie gestuurd en dit schoolplan bevat de onderzochte onderdelen (art. 24c en 24 WVO).	•	

Nalevingsindicatoren 2013		ja	nee
N4	Door of namens het bestuur zijn het Examenreglement en het PTA naar de inspectie gestuurd en deze documenten bevatten de onderzochte onderdelen (Eindexamenbesluit art. 31).	•	

3.3 Toelichting bij kwaliteitsprofiel

Het bovenstaande algemene beeld en kwaliteitsprofiel lichten we hieronder toe. Daarbij komen achtereenvolgens de volgende aspecten aan bod: opbrengsten, onderwijs en kwaliteitszorg.

Opbrengsten

De opbrengsten zijn voldoende. De afgelopen drie jaren worden er steeds voldoende resultaten gerealiseerd bij het Centraal Examen. De verschillen tussen de resultaten bij schoolexamens en die bij het centraal examen blijven ruim binnen de norm. Ook de bovenbouwrendementen zijn bevredigend. Een knelpunt wordt gevormd door het onderbouwrendement. De afgelopen drie jaar liggen die steeds aanzienlijk beneden de norm. Relatief veel leerlingen stromen de bovenbouw in op een niveau onder dat van het advies van de basisschool. Daarbij wordt door een deel van de docenten verondersteld dat basisscholen vaak een te hoog niveau adviseren. Hoewel dit zeker zal voorkomen, levert dit geen voldoende verklaring op voor het huidige onderbouwrendement. De leiding van de school is zich hiervan bewust en probeert beter grip te krijgen op de oorzaken van dit probleem. Tijdens het onderzoek konden wij al wel vaststellen dat op dit moment actief gezocht wordt naar mogelijkheden om leerlingen op het juiste niveau te plaatsen. De effecten daarvan zijn nog niet zichtbaar in de gerealiseerde rendementen.

Hoewel de school veel aandacht besteedt aan de sociale vaardigheden van de leerlingen, doet zij nog geen systematisch onderzoek naar de effecten hiervan op de sociale vaardigheden van de individuele leerlingen (bij het Groen Lyceum dat ook deel uitmaakt van de school wordt daar wel reeds aan gewerkt aan de hand van een zogenoemde competentiemeter).

Onderwijs

Het onderwijsproces is op nagenoeg alle aspecten van voldoende niveau. Op enkele onderdelen hebben wij met plezier ook het oordeel goed kunnen uitspreken. Alleen bij de onderdelen 'doelmatige opbouw van de les' en 'afstemming van verwerking op verschillen tussen leerlingen' is een onvoldoende gegeven.

De leertijd is voldoende. Er wordt door de school nadrukkelijk gestuurd op het terugdringen van tijdsbesteding aan niet onderwijsgebonden aspecten. Wij zien dat de school daar meestal in slaagt.

Het schoolklimaat is zoals opgemerkt meer dan voldoende.

Er zijn twee indicatoren die we met een goed beoordelen: de mate waarin de school een hechte pedagogische gemeenschap vormt en de mate waarin er sprake is van een op ondersteuning en begeleiding gerichte cultuur.

We waren er getuige van hoe de school op diverse wijzen betrokken is bij haar maatschappelijke omgeving. Er wordt intensief met ouders samengewerkt. Mede door deze samenwerking zijn negatieve tendensen in uitingen en gedragingen van leerlingen de afgelopen jaren adequaat teruggedrongen. Er is een grote alertheid ten aanzien van pesten. Niet alleen in corrigerende zin, maar juist ook in preventieve zin. Leerlingen hebben een vertrouwensband met hun docenten. Op het gebied van ondersteuning is mogelijk in termen van instrumentatie nog wel wat te winnen, maar de hele school ademt een sfeer uit van betrokkenheid bij leerlingen en de wil om leerlingen waar dat nodig is extra ondersteuning te bieden. Illustratief in dat opzicht is de wijze waarop met dyslexie wordt omgegaan. Niet alleen wordt dat voldoende in zicht gebracht en worden faciliteiten aangeboden waar dat nodig is, er wordt ook actief gewerkt aan de ondersteuning van betrokken leerlingen om de nadelige effecten van hun beperking zo goed mogelijk terug te dringen. Daarbij wordt heel gericht gekeken naar de specifieke mogelijkheden en behoeften van individuele dyslectici.

In het algemeen ondersteunt de school ouders en leerlingen voldoende bij de oriëntatie op latere beroepen en vervolgopleidingen. Door de specifieke positie van de school (enige vmbo in omgeving) komen er veel leerlingen die niet per se een voorkeur voor groen onderwijs hebben: ruim driekwart van de leerlingen stroomt door naar andere dan groene mbo-opleidingen. Door de aandacht voor techniek en economie worden leerlingen ook op opleidingen in die richtingen voorbereid. Maar er zijn ook mbo-opleidingen (vooral binnen de zorg) die niet zo duidelijk in het vizier komen. Daardoor kan bij leerlingen een onvolledig beeld van mogelijkheden op de arbeidsmarkt ontstaan.

Het didactisch handelen is van voldoende niveau. De uitleg is begrijpelijk, leerlingen zijn in de regel actief betrokken en er is een effectieve terugkoppeling op de inspanningen van leerlingen.

Er zijn wel enkele aandachtspunten. De belangrijkste daarvan is de doelgerichte opbouw van de les. We denken dat een flink deel van de lessen nog niet voldoende wordt gestructureerd voor de leerlingen. Daarbij gaat het niet primair om een duiding van de concrete activiteiten, maar juist om een inhoudelijke

plaatsbepaling: een duidelijke benoeming van leerdoelen aan het begin van de lessen en een afsluiting aan de hand van diezelfde doelen, gecombineerd met verwijzingen naar eerdere lesstof en nog komende onderwerpen. Hiermee wordt de leerlingen meer houvast geboden bij het verwerken van de stof. Daarnaast mag ook de praktische structurering bij sommige lessen wat strakker: er ontstaat nog wel eens vertraging ten opzichte van het aangegeven 'spoorboekje'.

Een tweede aandachtspunt betreft de inspanningen om actieve betrokkenheid van de leerlingen te behouden. Meestal gaat dat goed, maar op sommige momenten moesten we ook constateren dat de noodzakelijke correcties in het gedrag van studenten tot verstoring in de lesopbouw leidden, kennelijk omdat het leiderschap van de docent niet snel genoeg werd geaccepteerd door de betrokken leerling. De schoolleiding heeft aangegeven veel aandacht aan dit punt te besteden. Mogelijk zijn hier toch nog aanvullende inspanningen.

Ook de differentiatie verdinet nog aandacht. Daar wordt door de school veel gewicht aan gehecht. Veel docenten zijn zich zichtbaar aan het ontwikkelen op dit punt. Er zijn diverse lessen bijgewoond waarbij de docent er in slaagde een korte algemene instructie te combineren met gerichte aanvullende instructie aan een klein deel van de klas, waarmee de behoeften aan instructie in overeenstemming werden gebracht met behoeften van de leerlingen. Maar een aanzienlijk deel van de docenten slagen nog niet in een effectieve aanpak op dit punt.

Bij het geven van opdrachten lukt het al beter rekening te houden met verschillen tussen leerlingen dan bij de instructie. De meeste docenten slagen er dan wel in tot voldoende afstemming op behoeften van leerlingen te komen, zeker op het punt van tempo, maar in veel gevallen ok in termen van niveau.

De ondersteuning en begeleiding zijn voldoende.

Hiervoor hebben wij ons al uitgelaten over de schoolcultuur op dit punt. We zien dat alle leerlingen regelmatig op hun vorderingen worden getoetst mede aan de hand van methode-onafhankelijke toetsen. Op grond van deze en andere toetsen wordt vastgesteld wat de ondersteuningsbehoefte is van individuele leerlingen. Er wordt vervolgens op verschillende wijzen extra ondersteuning geboden, ondermeer via hulpuren, remedial teaching en ad hoc bijlessen. Daarbij wordt sinds kort ook gebruik gemaakt van zogenaamde groepsoverzichten en groepsplannen. Dit is een belangrijk hulpmiddel dat echter nog verder ontwikkeld kan worden in het bijzonder als het gaat om de didactische aanwijzingen voor de aanpak van de groep.

Bij dit alles viel ons één ding op: leerlingen bleken niet of slecht op de hoogte te zijn over hun resultaten bij de methode-onafhankelijke toetsen. Wij denken dat

het goed is om leerlingen daarover goed te informeren, zowel voor de motivatie als voor de ontwikkeling van een juist zelfbeeld.

Kwaliteitszorg

Ook over de kwaliteitsborging zijn wij op hoofdlijnen tevreden.

De kwaliteit van het onderwijs wordt regelmatig geëvalueerd evenals de opbrengsten. Ook inspanningen op het gebied van sociale vaardigheden worden expliciet geëvalueerd.

Waar nodig worden verbeteracties ingezet. Deze worden in voldoende mate operationeel uitgewerkt en gemonitord. De school besteedt intensief en systematisch aandacht aan de deskundigheidsontwikkeling van al haar personeel.

De volgende opmerkingen moeten vooral worden begrepen als suggesties voor verdere ontwikkeling.

Zoals eerder opgemerkt zit er nog een knelpunt bij het onderbouwrendement. Dat probleem is inmiddels bij alle betrokkenen bekend. Opvallend is echter dat er nog geen sprake is van een gemeenschappelijke probleemperceptie en dat veel docenten geneigd zijn het probleem extern te beleggen (i.c. bij de basisscholen). Zolang er geen sprake is van een gedeelde probleemanalyse zal het lastig zijn een effectieve aanpak voor dit probleem te ontwikkelen.

In het verlengde daarvan zou ook nog eens aandacht besteed moeten worden aan de kwaliteit van de toetsing. Hoewel op dat punt al veel vooruitgang is geboekt, zou de inzet van een duidelijker indeling in kennis, inzicht en andere vragen de kwaliteit van de toetsing kunnen verhogen, juist ook met het oog op een goede determinatie. Nu wordt in de onderbouw niet altijd voldoende discriminerend getoetst.

Een initiatief waartoe de school zelf reeds heeft besloten is het betrekken van leerlingen bij de evaluatie van de lessen. De school wil hiervoor het middel van de 360 graden feedback bij de beoordeling van leraren inzetten. Zowel in termen van kwaliteitsbewaking als voor een verdere versterking van de pedagogische gemeenschap kan dat winst opleveren.

Als laatste: de school heeft recent voor het eerst gewerkt met een instrument voor integrale zelfevaluatie. Dit achten wij een goed initiatief. De kracht van een zelfevaluatie neemt toe naarmate deze compacter en scherper is: op beide punten is nog wel winst te behalen.